

Miljømæssige udfordringer ved kunstgræsbaner

Anne Mette Dahl Jensen
Senior rådgiver
Københavns Universitet

Foto: Anne Mette Dahl Jensen

Opbygning – 3 generationsbane

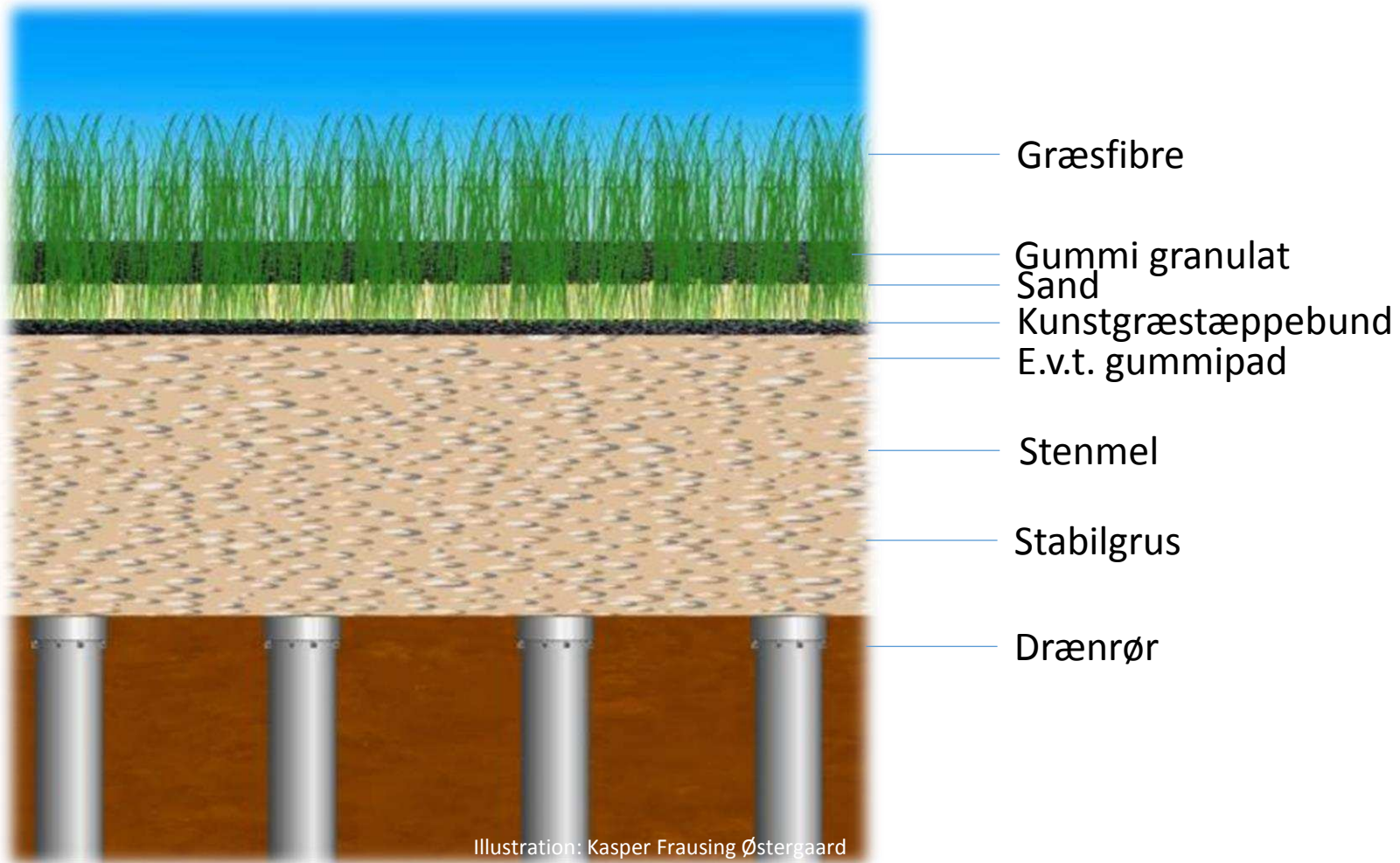

Illustration: Kasper Frausing Østergaard

Vejledning fra Miljøstyrelsen

- Råd om hvad man skal være opmærksom på når man etablerer, drifter og bortskaffer en kunstgræsbane
- Målgruppe
 - Kommuner (forvaltninger)
 - Banejere/driftsherre
- Kortlægningsrapport 2015
- DHI rapport – koncept for regulering af drænvand 2017
- ECHA – sundhed og kunstgræs 2017

Miljøproblematikker

- Problematiske stoffer (indhold og afgivelse)
 - Græstæppet
 - E-layer (indstøbt med SBR) – shockpad
 - Infill
- Vintervedligehold
 - Saltning/Alternative tømidler
- Mikroplast
- *Afvikling af kunstgræsbane*
- *Fjernelse af ukrudt med pesticider*
- *Lysforurening – påvirkning af dyrelivet*

Er der en risiko for at disse stoffer ender.....

Foto: Anne Mette Dahl Jensen

Rensningsanlæg

Nedsivning i jorden
- Grundvandet

Ud i recipienter

Ud i jorden

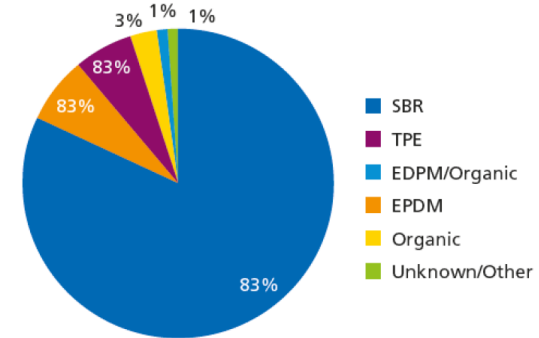

Problematiske stoffer?

Produkt og funktion	Stofgruppe	Eksempel på kemiske stoffer
Græsstrå Stødabsorberende lag Gummi infill	Olefin monomerer	Ethylen, propylen
	Farvestoffer	Evt. tungmetal baseret
	Antioxidanter	Phenoler, aminer, aromatiske aminer
	UV stabilisatorer	
	Blødgørere	Phtalater
	Antimikrobielle midler	
	Brandhæmmere	Evt. bromeredediphenyl ether
	Plastmaterialer	PE, PP, PA, PET
	Katalysatorer	Små estere eller tinforbindinger
	SBR gummilatex - tjærestoffer	PAH'er og nonylphenoler
Tungmetaller	Zink og zinkforbindinger, chrom, bly etc.	

Valg af infill kan have betydning for risiko

- SBR-granulat
 - Genbrugte bildæk.
 - **Indeholder metaller, PAHer, organisk carbon**
- SBR-coatet – PU coating
 - Lukker problemstoffer i dækket inde
 - **Forbliver coatingen intakt, måske 4 – 5 år, heterogen fragmenter minimere mikroplast spredning**
- EPDM-granulat (nyt eller genbrug)
 - Vulkaniseret, farvet gummigranulat.
 - **Kan reagerer med græs fibre og de nedbrydes, indeholder færre problematiske stoffer**
- TPE-granulat
 - Ikke vulkaniseret, termoplastiske elastomerer,
 - **Bedre miljøegenskaber end EPDM-gummi, diskussion om genbrug**
 - **Stor variation i kvalitet – nogle smelter ved høj varme, +/- tungmetaller**
- Organisk materiale - billigt
 - Kork, kokos fibre etc. – **færre kemiske stoffer**

Valg af infill bestemmes ofte af prisen

- SBR-granulat 1400-1900 kr./ton
- SBR-coatet – PU coating 3800 kr./ton
- EPDM-granulat 9200 – 11.500 kr./ton (nyt) – 5400 kr./ton (genbrug)
- TPE-granulat 11.500 – 13.000 kr./ton
- Organisk materiale billigt

Tidligere undersøgelser

- Norge – 4 undersøgelser – infill materiale og type af græsmåtte
 - Zink og alkylphenol
 - Der foreligger en risiko for miljøeffekter i små recipienter – lokalt
- Holland – 3 studier - infill materiale
 - Problemer med zink udvaskning når gummi ældes
- Schweiz – lysimeter – kunstgræstæppe - 10 typer af opbygning
 - Alle produkter uopløselige i vand
 - Intet belæg for at der er miljømæssige problemer
- Frankrig – undersøgelse af kunstgræs fibre med div. infill
 - Økotoxikologiske test - ingen negativ indflydelse på miljøet
- Yderligere undersøgelser påkrævet, over- eller underestimering

Danske undersøgelser/redegørelser

- Produkt udvaskningstest
 - De fleste stoffer vil forekomme i drænvand-vandmiljøet i koncentrationer der er lavere end miljøkravene
 - Problematiske stoffer er zink, Phtalater, (Nonylphenoler), 20 – 800 gange større end grænseværdier for drikkevand
 - **Med baggrund i koncentrationerne kan det ikke udelukkes at der er en miljørisiko ved udledning**

Stof	Infill	Kunstgræs	Udvaskningsforsøg Norge infill µg/liter - kontaktvæske	Udvaskningsforsøg Danmark infill µg/liter - kontaktvæske
Zink	x		3.300	600 – 2.300
Div. Phtalater (DEP, DBP, BBP etc.)	x	x	6 - 16	162 - 428

Konklusioner fortsat

- Undersøgelse af drænvand fra baner
 - Der er forskel i udvaskningen fra de forskellige infill typer – mest i SBR gummi som stammer fra gamle bildæk
 - Stor variation mellem forskellige baner
 - Svært at generalisere om stoffer i kunstgræsbaner
- **Flere forsøg der monitorer i drænvand fra de enkelte kunstgræsbaner, hvis man skal have en reel vurdering af risikoen for miljøpåvirkningen**

Miljøstyrelses vejledning - drænvand

Råd

- Kræv dokumentation fra leverandører af alle materialerne
 - Indholdsstoffer, sikkerhedsblade, udvaskningstest, test for akut giftvirkning
- Monitor evt. på drænvandet – eks. Frederiksberg kommune
- Undgå nedsivning
 - Tæt membran under drænlaget eller drænmåtte

Vinterpleje – ved frost og sne

Anvendelse af salt og alternative tømidler

Foto Per Lindholm

Foto: Lasse Lindholm

MST vejledning

- Luk baner ved sne og frost

- Saltanvendelse problematisk i forhold til nedsivning til grundvandet
- Alternative organiske tømidler, forøget organiske indhold til recipienter (iltsvind) eller store mængder kvælstof (nitrat påvirkning)

KØBENHAVNS
UNIVERSITET

Frederiksberg

- Tilladelse til tilslutning af drænvand fra kunstgræsbaner – 2006
- Noteret at der bruges gummigranulat
- Noteret at i 2004/2005 blev der anvendt 136 tons vejsalt – 2 ton pr saltning per bane (er reduceret siden)
- Tilladelsen indebærer at der 2 gange (nu 1 gang i februar) om året skal udtages vandprøver af det afledte regnvand (drænvandet)
- Kommunen har opstillet måleparametre

Foto: Anne Mette Dahl Jensen

Mikroplast problematikken

- Mikroplast 1 μm til 5 mm
- Gummigranulat er mikroplast – primær mikroplast
- Fragmentering af syntetiske græs fibre – sekundær mikroplast
- Problem ved spredning uden for banen
 - Spredningsvej for kemiske stoffer når mikroplast nedbrydes
 - Jorden, organismer der har spist plast, recipienter
 - Partikel toksicitet i dyr – kan påvirke fødeindtag

Mikroplast problematikken

- Ca. 5% infill forsvinder pr år (Norsk rapport), 3 – 5 tons pr bane.
 - til affaldsbehandling
 - til miljøet
 - jorden
 - recipienter
 - dræn - kloak
- Estimeret utilsigtet spredning af mikroplast fra kunstgræsbaner 450 – 790 tons pr år
- Hvor meget der forsvinder afhænger i nogen grad af banens udformning og plejepraksis

Mikroplast – MST undersøgelse

	Total emission t/year	% of total (average) **	Emission to sewage treatment plants (STP) t/year	Ultimate emission to the aquatic environment * t/year	% of total ultimate emission to the aquatic environment (average)**
Primary microplastics					
Personal care products	9-29	0.2	10-22	0.5-4.4	0.1
Raw materials for plastics production	3-56	0.3	3-56	0.1-4.5	0.1
Paints	2-7	0.1	2-7	0.3-1.8	0.1
Blasting abrasives	0.05-2.5	0.01	0.03-1.3	0.03-1.4	0.04
Rubber granules	450-1,580	10.5	20-330	1-20	0.6
Other applications	?	?	?	?	?
Total, quantified primary microplastics	460-1,670	11.0	35-416	2-31	0.9
Secondary microplastics					

Kilde: MST Environmental project No. 1793, 2015

Mikroplast

Miljøstyrelsen

- I den store sammenhæng er det kun lidt af mikroplasten i vandmiljøet der stammer fra kunstgræsbaner (det meste gummigranulat afgives til jorden og ikke direkte til akvatisk miljø)

Norge

- I Norge har man vist at gummigranulat fra kunstgræsbaner er den næststørste kilde til mikroplast på land (i jorden)

Jeg tror:

- Mikroplast fra kunstgræsbaner i recipienter eller jord kan være et issue i lokal og nærområdet

Mikroplast

- Spredes gennem driftsfasen
 - Plejeoperationer – f.eks. Vinterdrift – sne slynges/køres væk
 - ”Splash” når der spilles eller driftes
- Spredes af spillere når de går fra banen
- Spredes i afviklingsfasen
 - Kan potentielt spredes når banen nedlægges

Foto: Anne Mette Dahl Jensen

Foto: Kim Wolfram

Foto: Jens Peter Nielsen

Foto: Jens Peter Nielsen

Kommentar fra anden side af bordet 😊

Er der risiko for Zink forurening via gummigranulat som medfører at arealet skal kortlægges?

- Jordkvalitetskriterie 500 mg/kg
- Afskæringskriterie 1.000 mg/kg

Koncentrationen af zink **mg/kg**. Kilde: Svensk undersøgelse af gummigranulater, 2012

SBR – bildæk granulat		EPDM	
Skandinavien	Europa	USA	
13.000	10.000	9.000	4.5000

Vejledning fra Miljøstyrelsen

- Anlægstiltag
- Driftstiltag
- Spilleradfærd
- Afviklingsprocedure

Foto: Per Lindholm

Undgå spredning af mikroplast

- Anlæg

- Fast belægning til opsamling af sne
- Forhøjet kant
- Ingen brønde og riste nær banen
- Granulatfælde i afløb
- Sluse og rist ved udgangen

- Drift

- Brug ikke sneslynge
- Brug oplagspladsen
- Samle infill så det kan genanvendes

- Afvikling af bane

- Krav at mikroplast ikke spredes til omkringliggende arealer

Miljø- og
Fødevareministeriet
Miljøstyrelsen

Vejledning om kunstgræsbaner

Planlægning, drift og
affaldshåndtering

